

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Момяна Мартинова Гунева

по дисертационния труд за получаване на
научната и образователна степен „доктор” на тема

**„Наказателноправна защита на
политическите права на гражданите”,**

автор: Николета Кирилова Кузманова

Област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

научна специалност: Наказателно право

1. Представеният дисертационен труд е в обем от 237 стр., като изложението обхваща увод, две глави, обособени самостоятелно изводи и предложения и заключение. Към работата е приложен списък на използваната литература, който включва 51 източника – учебници, сборници със съдебна практика и научни изследвания на български език, коректно посочени в 310 бележки под линия.

Трудът е логично структуриран. В увода авторът определя актуалността и обществената значимост на темата, като разглежда посочената проблематика в исторически план и проследява процесите в законодателството от 1991 г. до момента.

Като своеобразен фундамент на изложението служи **глава първа**, в която на научен анализ е подложено понятието за политически права на гражданите. Интерес буди отграничаването и очертаването на съотношенията между понятията „права на човека“, „права на гражданите“, „права на личността“ и „основни права“, както и изясняването на принципите, въз основа на които се изгражда правното положение на гражданите – всеобщност, равенство, неотчуждимост и неотменимост, пропорционалност и демократизъм.

Пак в тази глава е разгледано и съдържанието на отделните политически права и се проследява тяхното развитие в международните актове, в правото на Европейския съюз, както и позитивната им уредба в българското законодателство от Търновската конституция до днес.

Съществен научен интерес представлява **глава втора** от труда, в която се анализират отделните престъпления против политическите права

на гражданите. Изложението по проблематиката следва класическата за наказателноправната наука схема, която изисква изясняването на непосредствения обект на тези престъпления и основните му особености. На тази основа е определена и системата на престъпленията против политическите права на гражданите, като специално внимание е отделено и на наказуемостта на тези посегателства.

Централно място в изложението по глава втора е отделено на престъпленията против участието на гражданите в референдум и против изборителното право. Анализът на конкретните признаци на тази посегателства се предхожда от изясняване на особеностите в позитивната уредба, които имат значение за правилното разбиране на престъпните състави.

Два параграфа - 3 и 4 са посветени на престъпленията против правото на политическо сдружаване и правото на събрания, митинги и манифестации като видове политически права на гражданите. Изложението и в тази част е базирано на съответното специално законодателство извън Наказателния кодекс, като е изяснено съотношението между предвидените състави на административни нарушения и престъпленията против правото на политическо сдружаване и против правото на събрания, митинги и манифестации.

Параграф 5 включва анализ на онези престъпления против политическите права на гражданите, при които наказателноправната норма не съдържа изрично указание за вида на защитаваното политическо право (чл. 169б и чл.169в НК) или предвижда наказателна отговорност за участието в престъпно сдружение, създадено да извършва престъпления против политическите права на гражданите (чл. 169г).

В обособените **изводи и предложения** са изложени най-съществените резултати от научното изследване, които включват обобщения относно обхвата на наказателноправната защита, нейните основни белези и недостатъци. Изводите са основата, която позволява да се формулират и конкретни предложения за усъвършенстване на наказателноправната уредба. Сред тях специално трябва да бъдат посочени предложението за запазване на систематичното място на престъпленията в рамките на Особената част и обединяването на всички посегателства в един раздел. Предложени са и конкретни формулировки на съставите на престъпленията в съответствие с направените изводи.

В **заключението** още веднъж в обобщен вид са формулирани общите констатации от цялото изследване.

2. Основните достойнства на дисертационния труд могат да бъдат намерени в следните насоки:

На първо място - водещата теза, върху която е изграден дисертационният труд е тази за връзката на наказателното право като

правен отрасъл с другите отрасли на правото. На базата на тази връзка се прави изводът, че за целите на наказателноправната защита следва да използва съдържанието на понятието „политически права“, което е възприето в теорията за правата на човека и науката за конституционното право. По мое мнение, това е подход, който рядко бива ясно деклариран в наказателноправно изследване.

На второ място цялото изложение демонстрира дълбокото познаване на позитивноправната регламентация в областта на политическите права на гражданите и в частност – на избиращелното право. Това придава тежест на труда и на направените изводи, тъй като наказателноправната уредба е непосредствено свързана с нормативните актове, регулиращи тези отношения.

На трето място следва да се посочи стремежът да се обвърже изследването с конкретните нужди на практиката, като са съпоставяни и отграничавани съставите на престъпленията против политическите права и такива състави, които разкриват известно сходство с тях. На тази основа са направени изводи, определено полезни практически.

На четвърто място - предложенията *de lege ferenda* заслужават внимание, тъй като биха допринесли за осъвременяването и разширяването на наказателноправната защита на политическите права на гражданите, като биха отразили последователно конституционноправните идеи в тази насока.

На пето, но не на последно място интерес буди критичният преглед на санкционната част на нормите, предмет на обсъждане в труда, нещо, което би позволило да се избегнат определени дисбаланси между степента на обществената опасност на деянието и тежестта на наказанието.

Изложението показва, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативните изисквания и демонстрира способността на автора му за самостоятелно и достатъчно задълбочено научно изследване.

В заключение - приемам изготвената от дисертанта справка за посъществените приноси в представения за защита труд.

3. Като първи самостоятелен труд на автора работата не е лишена и от недостатъци, като ще се спра на по-значимите от тях.

Преди всичко трябва да се отбележи, че по темата има многобройни публикации в конституционно- и наказателноправната литература и поради това буди недоумение защо авторът се е ограничил до представителите на българската правна наука, като по този начин е лишил труда от възможността да се направят интересни паралели.

Следва да се отбележи и това, че в труда липсва сравнителноправният аспект. Краткото изложение по международноправната закрита на политическите права и уредбата в

Европейския съюз не може да бъде наречено „сравнителноправен обзор”, при положение, че няма цивилизована държава в света, в която политическите права да не са обект на конституционноправна регламентация и на наказателноправна защита.

Макар и да не следва да се робува на догми по структурното изграждане на научния труд, не може да се отмине ясно очертаният дисбаланс в композицията на дисертацията, който лесно може да бъде забелязан дори при преглед на съдържанието ѝ.

Освен това авторът често се отклонява от същественото в изложението (особено видимо при разглеждането на някои процесуалноправни проблеми – напр. относно използването на специални разузнавателни средства или относно реда за преследване или подсъдността), които не са част от проблематиката, и това затруднява читателя при проследяването на основната мисъл.

Направените забележки могат да бъдат използвани при желание от страна на автора за подобряването на труда при евентуалното му отпечатване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в чл. 6, ал. 6 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, поради което давам положително заключение и предлагам на основание чл. 10, ал. 1 от същия закон на **Николета Кирилова Кузманова** да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

гр. София,
26. август 2014 г.

Изготвил становището:

проф. д-р М.Гунева